

CONEXIUNI ÎNTRE DECĂDEREA ȘI SFÂRȘITUL TÂRGULUI MEDIEVAL TROTUȘ ȘI APARIȚIA ORAȘULUI TG. OCNA *

Ioan Mitrea

Summary: The birth of Tg. Ocna is related to the end of the Trotuș fair. Tg. Trotuș appears at the second half of the 14th century. This is mentioned in a document from 1408. Develops between the 15-16 century. Decay next period. In the context of the decay fair from Trotuș it rises near the urban center of Tg. Ocna. It named ad the of 17th century –early 18th century, Târgul Ocnei and later Târgu Ocna.

Keywords: Tg. Trotuș, Tg. Ocna

Dacă geneza orașelor medievale din Moldova¹ și în context a orașelor din regiunea sud-vestică a spațiului menționat², s-a bucurat de o cercetare mai amplă, cu rezultate notabile, nu la fel stau preocupările cu

---

* Comunicare prezentată la Conferința Națională de Antropologie Urbană, ediția a III-a, Roman, 11-12 noiembrie 2011.

¹ N. Grigoraș, **Despre orașul moldovenesc în epoca de formare a statului feudal**, în *Studii și cercetări științifice*, Istorie, anul XI, fasc.1, Iași, 1960, p. 63-94; Constantin C. Giurescu, **Târguri sau orașe și cetăți medievale din secolul al X-lea până la mijlocul secolului al XVI-lea**, București, 1967; Mircea D. Matei, **Studii de istorie orășenească medievală (Moldova, sec. XIV-XVI)**, Suceava, 1970; Victor Spinei, **Generalități privind geneza orașelor medievale din Moldova**, în *Arheologia medievală*, I, Reșița, 1966; Mircea D. Matei, **Geneza și evoluția urbană în Moldova și Țara Românească până la mijlocul secolului al XVII-lea**, Iași, 1997. În aceste lucrări este menționată o bogată bibliografie privind geneza orașelor medievale din Moldova.

² Date importante privind geneza și evoluția orașelor medievale din sud-vestul Moldovei, zonă la care ne referim și noi în cele ce urmează, sunt menționate și în lucrările citate mai sus, la care adăugăm: Alexandru Artimon, **Considerații istorico-arheologice privind geneza și evoluția orașelor medievale din sud-vestul Moldovei**, în *Carpica*, XXIV, 1993, p.68-75; Alexandru Artimon și Ioan Mitrea, **Bacău. Reședință voievodală**, Bacău, 1996; Alexandru Artimon, **Civilizația medievală urbană din secolele XIV-XVII (Bacău-Tg. Trotuș-Adjud)**, Bacău, 1998; idem, **Orașul medieval Trotuș în secolele XIV-XVII. Geneză și evoluție**, Bacău, 2003; Ioan Mitrea, **Bacău 600. De la sat la oraș la confluența Bistriței cu Siretul**, în *Carpica*, XXXVII, 2008, p.12-22; idem, **Elemente de viață protourbană și urbană în vatra orașului Bacău și împrejurimilor până la jumătatea secolului al XV-lea**, în vol. **Conferința națională de antropologie urbană**, Ed. a II-a, Roman, 8-9 octombrie 2010, Editura Mușatină, Roman, 2011, p. 12-18.

privire la trecerea de la centrele urbane medievale la cele moderne. În marea majoritate a cazurilor trecerea de la centrele urbane medievale la cele moderne s-a făcut treptat, în contextul modernizării societății românești (de exemplu Suceava, Iași, Bacău, Roman, P. Neamț etc.).

Există, după cum se știe, și cazuri în care vatra orașului medieval a fost părăsită din cauze naturale, iar în microregiune, într-un loc mai favorabil, a apărut un nou oraș (de exemplu Adjudul medieval sau Adjudul Vechi, decade și dispare ca centru urban, dar puțin mai la sud, aproape de confluența Trotușului cu Siretul, apare, în epoca modernă, un nou oraș, Adjudul Nou).

Decăderea și dispariția altor orașe medievale și apariția, în aceeași microregiune, a unui nou centru urban are drept cauze principale factori de natură socio-economică.

Mulți dintre potențialii cititori ai acestor rânduri știu câte ceva despre cele două importante așezări urbane din Valea Trotușului: Târgu Trotuș și Târgu Ocna. Situate în Depresiunea Cașin, vetrele celor două așezări urbane se află la o distanță de cca. 6 km. Puțini știu însă că cele două orașe nu au fost contemporane în vremea lor de maturitate urbană. Astfel apus, puțini știu că „orășenii” din Târgu Trotuș nu au fost contemporani cu „orășenii” din Târgu Ocna, decât în amurgul primului oraș și răsăritul celui de-al doilea. Cele două centre urbane se situează, în esență, cronologic, într-o succesiune determinată de transformările socio-economice. Se poate spune că ultimii orășeni din Târgu (orașul) medieval Trotuș au predat ștafeta urbanizării primilor orășeni din Târgu Ocna. Acest fenomen de „mișcare urbană” are la bază cauze multiple, esențiale fiind cele socio-economice.

Înainte de prezentarea succintă a celor două centre urbane și a condițiilor în care a decăzut și dispărut centrul urban Târgu Trotuș și a apărut orașul Târgu Ocna, să menționăm că în această microregiune, precum în toată Valea Trotușului, avem o succesiune de situri arheologice din preistorie până în epoca medievală³, un loc aparte ocupându-l așezările vechi românești, precum cele de la Viișoara-Târgu Trotuș⁴ și Pârâul Boghii-Pârgărești⁵, de lângă Târgu Ocna, datate în

³ Alexandru Artimon, *op.cit.*, 2003, p. 37-53.

⁴ Ioan Mitrea, **Regiunea centrală a Moldovei dintre Carpați și Siret în secolele VI-IX e.n.**, în *Carpica*, XII, 1980, p. 136, punctul 33a.

⁵ Ioan Mitrea și Constantin Eminovici, **Cercetările arheologice de la Pârâul Boghii-Pârgărești**, în *Carpica*, XV, 1983, p. 153-162.

secolele VIII-IX, sau așezarea de la Oituz⁶ din secolele X-XI.

Târgu Troțuș, situat în N-V Depresiunii Cașin, pe terasa din stânga râului Troțuș, este menționat, cu certitudine, în documentul din 6 octombrie 1408, dat de Alexandru cel Bun, primul mare gospodar al Moldovei, cum îl considera N. Iorga, negustorilor lioveni. În acest important privilegiu comercial se menționa că negustorii lioveni care duc postav la Brașov trebuie să plătească „la vama principală din Suceava, de grivnă trei groși, iar în Bacău, de grivnă un gros și jumătate, iar în <Totruș> („Troțuș”) de grivnă un gros și jumătate. Iar când se vor întoarce, de fiecare povară la Troțuș, câte doi groși, iar la Bacău de fiecare povară câte doi groși”⁷. O primă observație este aceea că vămile de la Bacău și Troțuș erau egale ca importanță, având taxe vamale asemănătoare, pe jumătate față de taxele de la Suceava unde era vama principală.

În documentul menționat centrele nominalizate nu apar cu titulatura de „oraș”, doar unele sunt numite „târg”. Precizăm că în documentul din 6 octombrie 1408, se mai spune că: „cine va cumpăra vite cornute sau berbeci, în Bacău, în Roman, în târg, sau în Baia sau Neamț, sau în alte târguri ale noastre nu va avea să dea vamă în alt loc, decât acolo unde a cumpărat și să ia pecete de la vameși și în care târg va cumpăra, acolo va da de vită mare un gros, de o sută de piei de bou zece groși, de o sută de piei de miel un gros, de o sută de piei crude doi groși și apoi va merge la vama principală de la Suceava”⁸.

Deși izvoarele scrise sunt lacunare, pe baza cercetărilor arheologice, sistematice și de durată, se poate accepta că procesul de urbanizare la Troțuș, precum în alte centre urbane din sud-vestul Moldovei, începuse de pe la jumătatea secolului al XIV-lea⁹. Dacă această ipoteză se va confirma pe deplin, am putea considera că la începutul domniei lui Alexandru cel Bun, Troțușul era deja un târg, cu rosturi comerciale importante și alte activități conexe, adică un oraș de tip medieval specific regiunilor extracarpătice. Târgurile (orașele) din

⁶ Dan Gh. Teodor, C. Buzdugan și I. Mitrea, **Descoperirile arheologice de la Oituz, jud. Bacău**, în *Carpica*, II, 1969, p. 310-324.

⁷ M. Costăchescu, **Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare**, II, Iași, 1932, p. 631; Alexandru Artimon, **Orașul medieval Troțuș în secolele XIV-XVII. Geneză și evoluție**, Bacău, 2003, p. 60.

⁸ M. Costăchescu, **op.cit.**, p. 632; Alexandru Artimon, **op.cit.**, p. 60.

⁹ Alexandru Artimon, **op.cit.**, p. 241.

Moldova și Muntenia s-au deosebit mult timp față de orașele din Transilvania și din Europa occidentală. Pe bună dreptate s-a afirmat recent, că până târziu, la începutul epocii moderne, „în absența unei vieți orășenești autentice, orașele din Moldova și Muntenia erau sate mai mari”¹⁰, dar cu semnificative rosturi economice (centre meșteșugărești, de schimb, puncte vamale etc.), având uneori și funcții administrative sau politico-militare.

După documentul dat de Alexandru cel Bun, la 6 octombrie 1408, Târgu Trotuș este numit orașul Trotuș, într-o însemnare din 1466 de pe o Biblie¹¹, tradusă în limba maghiară în 1440, de către doi pastori husiți ajunși aici în 1437, în fruntea unui grup de emigranți husiți, unguri și germani¹², care s-au alăturat comunității maghiare aflate deja în aceste locuri, ca descendenți ai celor ce au trecut la est de Carpați probabil din prima jumătate a secolului al XIII-lea¹³.

Pare plauzibilă afirmația că spre jumătatea secolului al XV-lea târgul, respectiv orașul Trotuș, era un important centru economic (meșteșugăresc), comercial (pentru schimbul de produse local, dar și ca vamă pentru schimburile cu Transilvania) și nu în ultimul rând un centru cultural, în care trăiau și conviețuiau, în bune relații, români (în majoritate), unguri, germani, cehi etc.¹⁴

Evoluția orașului Trotuș a fost favorizată nu numai de faptul că era vamă, cu rol important în schimburile comerciale interne și internaționale¹⁵, dar și de situația că multă vreme a fost centru al ținutului cu același nume.

Viața economică a Târgului Trotuș a fost mult propulsată de existența bogatului zăcămint de sare din apropiere¹⁶, fiind mult timp unul

¹⁰ Florin Constantiniu, **Pomanagii, chilipirigii, palavragii**, în *Istorie și civilizație*, an III, nr. 25, octombrie, 2011, p. 4.

¹¹ Radu Manolescu, **Cultura orășenească în Moldova din a doua jumătate a secolului al XV-lea**, în **Cultura moldovenească în timpul lui Ștefan cel Mare**, București, 1964, p. 97.

¹² M. Dan, **Cehi, slovaci și români în veacurile XIII-XVI**, Sibiu, 1944, p. 99-100; Alexandru Artimon, **op.cit.**, p. 61, 237.

¹³ Alexandru Artimon, **op.cit.**, p. 237.

¹⁴ M. Dan, **op.cit.**, p. 99-101; Alexandru Artimon, **op.cit.**, p. 237.

¹⁵ Ioan Șandru și colab., **Orașele trotușene. Studiu de geografie umană**, II, Bacău, 1989, p. 79; Alexandru Artimon, **Civilizația mediavală urbană din sec. XIV-XVII...**, Bacău, 1998, p. 105; idem, **Orașul medieval Trotuș...**, 2003, p. 199-208.

¹⁶ Ioan Șandru și colab., **op.cit.**, p. 79; Alexandru Artimon, **op.cit.**, 2003, p. 198.

din centrele cele mai importante de exploatare a sării din Moldova, începând din secolul al XIV-lea și până către sfârșitul secolului al XVII-lea când avea să cedeze întâietatea Târgului Ocna¹⁷.

Importanța exploatării sării din apropierea Târgului Ocna rezultă și din unele documente ale domnitorilor Moldovei¹⁸, dar și din faptul că aici a fost prima reședință a cămării ocnelor, cu certitudine între sfârșitul secolului al XV-lea și sfârșitul secolului al XVI-lea, afirmație susținută și de un document din 4 octombrie 1591 care este întărit cu sigiliul Târgului Troțuș, având ca simbol principal “un braț încovoiat ținând ciocanul cu care se scoteau drobii de sare”¹⁹.

Numeroase însemnări ale călătorilor străini, precum Bernardini Quirini (1589), Andrei Bogoslavici (1623), Paolo Bonnici (1632), Bartolomeo Bassetti (1640), Pietro Diodato (1641), Marcus Bandini (1646) ș.a. vorbesc de situația înfloritoare a Troțușului în secolul al XVI-lea și prima jumătate a secolului al XVII-lea²⁰.

Multe lacune ale izvoarelor scrise au fost completate de rezultatele amplelor cercetări arheologice de la Târgu Troțuș, efectuate de regretatul arheolog dr. Al. Artimon, vreme de aproape un sfert de secol și valorificate într-o monografie de referință²¹, pentru cunoașterea genezei și evoluției orașelor medievale din Moldova.

Rezultatele cercetărilor arheologice de la Târgu Troțuș au oferit importante dovezi privind ocupațiile comunității ce a viețuit aici vreme de mai multe generații, respectiv în secolele XIV-XVII. În primul rând au fost obținute date importante privind trecerea de la viața rurală la viața urbană, adică trecerea de la sat la oraș. Ca și în situația altor centre urbane din spațiul est-carpatic, mult timp ocupațiile specifice lumii urbane (meșteșuguri și respectiv meșteri specializați, comercianți, lucrători la punctul vamal și în administrația comunității, lucrători la ocnele de sare din apropiere, „funcționari” la cămara ocnelor etc.)²², s-au împletit, în fapt au fost

¹⁷ Dumitru Vitcu, **Istoria salinelor Moldovei în epoca modernă**, în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie*, (supliment, IX), Iași, 1987, p. 26.

¹⁸ Alexandru Arimon, **op.cit.**, 2003, p. 198.

¹⁹ Ioan Șandru și colab., **op.cit.**, p. 79; Alexandru Artimon, **op. cit.**, 1998, p. 151; idem, **op.cit.**, 2003, p. 198.

²⁰ Alexandru Artimon, **Călători străini despre orașele din sud-vestul Moldovei (secolele XV-XVII)**, în *Carpica*, XXIX, 2000, p. 139-154; idem, **Orașul medieval Troțuș...**, p. 73-85.

²¹ Alexandru Artimon, **Orașul medieval Troțuș...**, Bacău, vezi în special paginile 87-248.

²² **Ibidem**, p. 195-224.

complementare, cu ocupațiile agricole (cultivarea cerealelor, legumicultura, creșterea animalelor domestice, pomicultura și viticultura)²³ și alte îndeletniciri cu o mare tradiție (pescuitul, vânatul, prisăcăritul etc.)²⁴.

La Târgu Troțuș, încă de la sfârșitul secolului al XIV-lea, a existat o bogată viață spirituală²⁵, de la o etapă la alta a crescut interesul târgoveților pentru cultură. Este semnificativ că aici, așa cum s-a mai amintit mai înainte, la 1440 s-a tradus **Biblia** în limba maghiară. La 1470 un tânăr din Troțuș, Johan Stanislau, frecventa cursurile Universității din Cracovia²⁶. Două decenii mai târziu, la 1490, frecventa cursurile Universității din Cracovia tânărul Paulus Pauli, tot din Târgu Troțuș²⁷.

În timp orașul Troțuș a cunoscut evenimente deosebite, cu urmări dintre cele mai neplăcute și dăunătoare pentru comunitate. În 1467 oștile maghiare conduse de regele Matei Corvin, aflate în drum spre Suceava au ars orașul de pe Troțuș²⁸. În mai 1600, pe la Troțuș au trecut oștile lui Mihai Viteazul, aflate în drum tot spre Suceava. În aceste împrejurări orașul Troțuș dar și unele sate din jur au fost prădate și incendiate²⁹.

În cursul secolului al XVII-lea în valea Troțușului au pătruns numeroase oști străine: turcești, tătarăști, maghiare, poloneze etc., ceea ce va duce la ruinarea orașului „aflat în calea tuturor răutăților”. În 1687 Moldova a fost pustiită, viața orașului Troțuș a fost grav afectată, mulți orașeni s-au refugiat în locuri mai ferite, în satele din jur, deseori mai aproape de pădure, unii ajungând la Stoenesti-Ocna, unde se va înfiripa și dezvolta, treptat, centrul urban de la Târgu Ocna³⁰. Zona în care se va dezvolta viitoarea vatră a Târgului Ocna nu numai că era mai ferită, de unele atacuri și invazii, dar se afla și mult mai aproape de ocnele de sare unde deja lucrau mulți dintre cei care locuiau la Târgu Troțuș.

Urmări negative a avut și contopirea ținuturilor Troțuș și Bacău,

²³ **Ibidem**, p. 196-224.

²⁴ **Ibidem**, p. 189-191.

²⁵ **Ibidem**, p. 225-240.

²⁶ Corneliu Stoica, **Dicționarul istoric...**, p. 338; Alexandru Artimon, **op.cit.**, 1998, p. 105; idem, **op.cit.**, 2003, p. 240.

²⁷ Radu Manolescu, **op.cit.**, p. 81; Alexandru Artimon, **op.cit.**, 2003, p. 240.

²⁸ Grigore Ureche, **Letopisețul Țării Moldovei**, ediția P.P. Panaitescu, București, 1958, p. 138; Alexandru Artimon, **op.cit.**, p. 62.

²⁹ Alexandru Artimon, **op.cit.**, p. 65-66.

³⁰ Corneliu Stoica, **Dicționarul istoric...**, p. 320-336; idem, **Istoria orașului Târgu Ocna...**, 1999, passim; idem, **Valea Troțușului. Enciclopedie...**, p. 310-334; idem, **Istoria ilustrată a orașului Târgu Ocna...**, 2009, passim.

centrul fiind la Bacău începând cu secolul al XVII-lea. Din acest moment, cum spunea Dimitrie Cantemir, Târgu Troțuș, ca și alte târguri, cu situație asemănătoare, sunt de importanță limitată³¹.

Cert este că târgul/orașul Troțuș a cunoscut, în secolul al XVII-lea, un proces de prăbușire ireversibilă. Și acest fenomen se observă nu numai sub aspect edilitar, atât cât s-a putut constata pe calea cercetărilor arheologice³², dar îndeosebi sub aspect demografic, așa cum rezultă din însemnările călătorilor străini. B. Bassetti, în 1643, aprecia că Târgu Troțuș era format din 67 case, în vreme ce Bandinus, la 1646, deci cu trei ani mai târziu, menționa că satul Ocna are până la 300 de case³³.

În vremea în care Târgu Troțuș, cristalizat la sfârșitul secolului al XIV-lea, cunoștea în secolele XV-XVI o dezvoltare remarcabilă, pentru acea vreme, la vest de acest centru urban, la distanță de cca. 6 km, pe terasa de 80 de metri din dreapta râului Troțuș, la confluența pârâului Vâlcica cu râul menționat, se afla satul Stoenеști, pomenit într-un document dat de Alexandru cel Bun, la 15 martie 1410. Vechiul sat Stoenеști va constitui vatra viitorului oraș Târgu Ocna (numit deseori în documente Târgu Ocnei, Târgul Ocnelor etc.). Satul Stoenеști, cu satele din jur, vor juca un rol important în exploatarea sării din zonă. La sfârșitul secolului al XVI-lea, satul Stoenеști își ia numele de Ocna, adică locul exploatării sării³⁴. Satul Ocna este menționat prima dată într-un document domnesc din 18 ianuarie 1599, dată la care avea 200 de case. Peste doar o jumătate de secol, după informația dată de Marco Bandini, Ocna ar fi avut 300 de case³⁵. La sfârșitul secolului al XVI-lea domnul Moldovei a mutat cămara ocnelor de la Târgu Troțuș în satul Ocna³⁶, acolo unde se exploata, în fapt, sarea, tot mai căutată pe piața internă și externă. La 1632 călugărul minorit Paolo Bonnicio din Malta consemna că Ocna de pe Troțuș produce domnului un venit de 15.000 de scuți pe an³⁷.

³¹ D. Cantemir, **Descrierea Moldovei**, București, 1973, p. 82; Ioan Șandru și colab., **op.cit.**, p. 79.

³² Alexandru Artimon, **op.cit.**, 2003, p. 91-126, 248.

³³ Corneliu Stoica, **Dicționarul istoric...**, 1997, p. 341; idem, **Istoria orașului Târgu Ocna...**, 1999, p. 44; idem, **Valea Troțușului. Enciclopedie**, Onești, 2006, p. 311, 339; idem, **Istoria ilustrată a orașului Târgu Ocna...**, 2009, p. 53.

³⁴ Corneliu Stoica, **op.cit.**, 2009, p. 52.

³⁵ **Ibidem**, p. 53.

³⁶ **Ibidem**, p. 52.

³⁷ **Ibidem**, p. 311.

La sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea se produce efectiv trecerea localității Ocna de la sat la oraș. Este interesant de reținut că pecetea târgului Trotuș, amintită mai sus, apare pentru ultima dată pe un act din 6 noiembrie 1684, în vreme ce pecetea localității Ocna, înfățișând un șavgău, o găsim începând cu un document din 22 august 1690³⁸. S-a observat că în documentele de la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea, respectiv între 1690-1720, se întâlnește pentru localitatea Ocna atât calificativul de sat, cât și a celui de târg³⁹. Dimitrie Cantemir în **Descrierea Moldovei** socotește Trotușul și Ocna drept târgușoare⁴⁰, primul fiind în decădere, îndreptându-se spre ruralizare, al doilea aflat în plin proces de urbanizare.

Față de cele arătate până acum, se poate admite că Ocna a căpătat statutul de târg în primul deceniu al secolului al XVIII-lea, dar începutul procesului de urbanizare trebuie situat încă la sfârșitul secolului al XVII-lea.

La 19 octombrie 1656 doi cămărași din „târgul Ocnei” trimit o scrisoare judei primar al Brașovului, Michael Hermann. Este cea mai veche mențiune a „târgului Ocna”, într-un document original din secolul al XVII-lea⁴¹.

Oficial statutul de „târg”, localitatea Ocna îl capătă, în vremea lui Mihail Racoviță, cel mai probabil în 1709⁴².

Statutul de „târg” al localității Ocna trebuie luat, ca atare, în contextul târgurilor/orașelor din Moldova și apreciate la dimensiunile lor reale, atât ca forță economică, cât mai ales sub aspect edilitar. Ceva mai critic și mai aproape de realitățile probabil existente este călătorul suedez Erasmus Heinrich Schneider von Weismantel, care aflat în misiune militară, trecând prin zonă, în decembrie 1713 și ianuarie 1714, consideră toate orașele din Moldova ca „mizerabile”, mici și asemănătoare mai mult cu satele (în comparație cu orașele occidentale, pe care le știa. s.n. I.M.), și doar Ocna îi face o impresie mai bună pentru că, deși nu-i prea mare, în schimb este „cel mai ales din toată țara, după Iași”. Târgu Trotuș, aflat în apropiere, la 1/4 de milă distanță, ne spune același călător, „este ruinat total”. Călătorul suedez folosește calificativul de „târg” sau

---

³⁸ **Ibidem**, p. 56.

³⁹ **Ibidem**, p. 56.

⁴⁰ D. Cantemir, **op.cit.**, p. 82.

⁴¹ Corneliu Stoica, **op.cit.**, 2009, p. 56.

⁴² Idem, **op.cit.**, 1999, p.46; idem, **op.cit.**, 2006, p. 313.

„oraș” pentru Ocna și de „orășel” pentru Troțuș⁴³. Este important de reamintit și faptul că în harta Otzellowitz, din 1790, Ocna e trecut ca orașul Târgu Ocna, iar Troțușul ca sat⁴⁴.

Se poate admite că încă de la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea Târgu Ocna preluase toate prerogativele avute în secolele XV-XVII de Târgu Troțuș. Este momentul în care încetează viața urbană la Troțuș, care redevine un sat și se conturează, cu claritate viața urbană la Ocna, devenit Târgu Ocna, în fapt orașul Tg. Ocna, care timp de trei secole a fost cea mai importantă localitate urbană de pe Valea Troțușului⁴⁵.

Cu cele două așezări urbane care s-au succedat în timp, în aceeași microregiune, avem dovada evoluției contradictorii a unor așezări care, firesc, trec de la sat la oraș (Târgu Ocna), dar și un exemplu de involuție de la oraș la sat, respectiv de la urban la rural (Târgu Troțuș). Între cele două fenomene există, cum s-a văzut, numeroase conexiuni. Exemplele asupra cărora ne-am oprit, de evoluție de la sat la oraș, dar și de involuție de la oraș la sat, nu reprezintă cazuri singulare, fiind întâlnite și în alte zone ale țării, precum și în Europa.

---

⁴³ Idem, **op.cit.**, 2006, p. 314; idem, **op.cit.**, 2009, p. 53.

⁴⁴ Ion Șandru și colab., **op.cit.**, p. 83.

⁴⁵ Corneliu Stoica, **op.cit.**, 1997, p. 326-335; idem, **op.cit.**, 1999, p. 64-134; idem, **op.cit.**, 2006, p. 313-332; idem, **op.cit.**, 2009, p. 57-153.